

Joel Qelqaywanpiwan Laodiceapi Qanchis P'unchaw Adventista Iglesiamanta - Kinsa Chunka Isqunniyuq

Jeff Pippenger
2026-02-02

Yupay kimsa chunka isqunniyuq##

2024 watapi qhipam hamuq, hawapi alpa cimentaciónpa alpha prueban qatiq ukhu omega coronaciónpa pruebaqa, “qollqewasi” nisqapa sut'inchayninta, hinallataq qollqewasipi waqaychasqa “aycha” nisqap sut'inchaynintapas mañan. Kay pruebaqa proféticum, hinaspapas ukhunmanta hawanmanta chiqaq kaypa huk siq'inniyoqmi. ¿Alhaja kunaqa James Whitepa puchuq puchu ayllunchu, icha Diospa Siminpa chiqaq yachachikuyninkunachu? Iskayninmi kanku.

9/11piqa, Diospa llaqtanqa waqyachisqa karqanku huch'uy librota mikhuq hina chaskinankupaq, chaymanta Jeremiaspa ñawpa ñankunaman kutirinankupaq, maypichus chaypi cimientokuna churakusqa karqan. 9/11piqa rikurqanmi imayna Juanman, Apocalipsis libro, chunka hukniyuq capítulope, tupunanta nisqa kaptin, iskay imakunata tupunanpaq nisqa kasqanta. Templotapas, chay ukhupi yupaychaqkunatapas tupunanpaq nisqa karqan. Gentilkuna 1,260 wata santuarioyta chaymanta ejercitotapas saruchakusqankupi, patio hawata saqenanta nisqa karqan. Santuarioqa, ejercitowan kуска, templo kanku, chay ukhupi yupaychaqkunapas.

2023 watapi, 9/11 p'unchaw uraykamusqa kikin angelqa huk kutitaq uraykamurqa, Ch'isi Chawpi Qapariyninpa willakuyninta kicharispas, hinaspataq 2024 watapi hawapi sayachiq t'ikrayta qhawaspas, Roma nisqapa unanchanraqchu rikchayninta sayachin, imaynachus Milleritakunapaq ñawpaqta sayachirqa hina.

Hanaq p'anqakuna” hanaqpachapqa reqsichin templopa ukhupi omega qhipa pruebapa chayamunanta, hinaspa “kutimuychik” nisqa waqyayninta. Chay prueba munan iskay unanchakunata reqsichiyta. Kimsa kaq angel 1844 watapi chayamuqtin, hinaspa chaymanta huk kutitaq 9/11 p'unchawpi, Juanman ninqa templota chaypi yupaychaqkunatawan tupunanta, chhaynapi reqsichispa 2023 watapi templo hinallataq yupaychaqkunapa profético tupuy llamkayninta. Malaquíaspas tapuyta hatarichin: ima “qollqewasi” kasqa, hinaspa ima “mikhuna” kasqa? Kay kikin tapuykunam Millerpa musquyninpi kanman: ima “caja” kasqa, hinaspa ima “joyakuna” kasqa.

Millerpa musquynin sut'inta rikusichin, hanaq pacha punkukuna kichasqa kasqankupi, Apocalipsis chunka isqunniyuqpi atipaq iglesia yurak llamp'u linoswan hatarichisqa kasqanta, Yupanqunapa Apu Sapa Señorninpa soldadokunapa yurak caballokunapi sillakuspa purinankupaq. Chay kichasqa punkukunaqa maypim Malaquíaspas saminchaynin utaq ñak'ariynin ichaqa churaykusqa kachkan. Millerpa kichasqa punkunqa maypim q'upa qichusqa kachkan, chaymanta alhajakunaqa baulman huñusqa kachkan.

Hanaq p'unchawpa ventanakunaq hanaq pachapi kasqanmanta ñawpaq rimayqa Noépa willakuyninpi kachkan, chay ventanakuna kicharisqa kaptinqa, tawa chunka p'unchay tawa chunka tutakuna paran. Ventanakuna kicharisqa kaptinqa, pusaq alma arkapin kashanku. Puka Lamar qochapi bautismonqa tawa chunka watakuna puriyta qallarín, Jordán mayu chimpasqankama. Qhipamantataq Cristo chay kikin chiqllapitaq bautizasqa kaspá, tawa chunka p'unchay chunlla pampaman apasqa karqa. Kawsarimusqanpi, bautismonwan rikuchisqa hina, discípulokunata tawa chunka p'unchay yachachirqa manaraq hanaq pachaman wiharipuspan.

Iglesiaqa, iglesia militante kasqanmanta iglesia triunfante kasqanman tikraspa, kinsa chunka watayuq rey Davidqa tawa chunka watata reynanqa. Iglesia triunfanteqa huk profetawan, huk sacerdotewan, huk reyiwanmi rikuchisqa kachkan. Chay profeta, iskay chunka iskayniyuq watakunapa ministerionta qallarísqa kinsa chunka watayuq karqan, Ezequielmi karqan; chay ministeriontaqa qallarín, hanaq p'unchawkunata kicharisqa kaptinmi.

Kunanqa kimsa chunka watapi, tawa killapi, killapa pisqa p'unchayninpi, noqaqa Chebar mayu patapi prisionerokunawan kуска kashaspay, hanaq pachakuna kicharikurqan, hinaspan Diospa rikuykuna rikurirqani. Ezequiel 1:1.

Kimsa chunka watayuq kachkaspanmi José qallarín kamachiyta saserdote hina, hinaspataq Islampa inti lloqsimuymanta wayranwan tupachisqa karqan, chaymi aswan-aswan hatunyachkaq sasachakuyta apamurqan, Egiptoq—lamarpi siriykuq dragón—huk sapa pacha kamachiyta churayta atinampaq. Chay sasachakuypim José mikhunata huñuspa waqaychana wasikunaman churakurqan.

2023 watapi qhapaq killa julio killapi, chunlla purunpi huk kunkam uyarikurqan, chaymantataq Judá ayllumanta Leónqa Chaupi Tuta waqaychasqa willakuyta kichariyta qallarín. 2024 watapi, hawapi kaq qallariy alpha pruebayuq sapachasqanqa iskay clasekunata rakirqan, hinaspataq kicharisqa kay rurayqa ñawpaqman purirqan. Kunanqa 2026 watapi, templom ukhupi omega pruebayuq, yapamanta iskay clasekunata rakinanpaq hamuq, chayamunña.

Sagrada semanami, maypichus Cristo, Paktup Kuychiqpa Kachaqnin hina, achkakunawan pactota takyachirqan, chaymi kan patiopas, chaymanta Santo Lugarantaq. 1844 watapi octubre killapa 22 p'unchawmanta Michael sayariqkama (imaynachus chay sagrada semanapa tukukuyninpi Estebanta rumikunawan wañuchisqanku chay hina) chaymi Santísimo Lugar. Hallp'a pachapi raymikuna chay sagrada semanapi hunt'asqa karqan, chaykunataq raymikunapa alfa-ninmi; oqari pachapi raymikunapa, waqyakunapa raymin ñawpaq p'unchawpi, Pampachay p'unchaw chunkañiqin p'unchawpi, hinaspataq tabernáculokunapa raymin chunka pichqayoqmanta iskay chunka iskayniyoq p'unchawkama, chaykunataq raymikunapa omega-ninmi.

Chay hinallataqmi iskay ñiqin hamuymanta rimayuq unanchakuykunapas hunt'akunan karqan chay unanchasqa serviciupi rikuchisqa p'unchaypi. Moisésqa kamachikuynin ukhupiqá santuarioq pichaynin, icha hatun allinchanakuy p'unchayqa, qanchis kaq judiu killapa chunka kaq p'unchayninpi ruwakusqa karqan (Leviticus 16:29–34), maypichus hatun sacerdote, llapa Israelpaq allinchayta ruwaspa, chayhinataq huchankuta santuariomanta qichuspa, llusqimuspa runakunata saminchaykurqan. Chayraykun creesqa karqan Cristopas, ñuqanchikpa hatun

sacerdote, rikurimunapq kasqanta kay pachata huchawan huchasapa runakunawan chinkachispa pichananpaq, hinallataq suyasqan llaqtanta mana wañuyupaq kawsaywan saminchaykunapq. Qanchis kaq killapa chunka kaq p'unchaynin, hatun allinchanakuy p'unchay, santuarioq pichaynin pacha, mayqinchus 1844 watapi octubre killapa iskay chunka iskayniyuq p'unchayninman urmaykurqan, Señordpa hamuynin pacha hina qhawasqa karqan. Kayqa ñawpaqpiña rikuchisqa pruebakunawan hunt'asqa kachkarqan, 2300 p'unchaykunapas otoño pachapi tukukunankuta, chaymanta llusqisqa yuyayqa mana atipasqa kutichiyta hina rikurirqan.

“Mateo 25 nisqa yachachikuypi, suyay pacha hinaspa puñuy qhepantaqa noviopa hamuyninmi hamun. Kayqa chayraq ñawpaqpi rimarisqa qhawariykunawanmi tupaq karqa, willakuy rimaymanta hinallataq unanchakunamantapas. Chaykunaqa ancha kallpawanmi cheqaq kayninta yuyayman churqanku; hinaspa ‘chisi chawpi waqyakuymi’ waranqa ñiñkunapa willasqan karqa.

“Hatun unu lamar qunqurpa hina kuyuyqa llaqa suyu pataman mast'arqakusqa. Llaqtamanta llaqtaman, llajtachamanta llajtachaman, karu chakra cheqnkunakamapas chayarqan, suyasqanku Diospa llaqtan tukuy sonqowan rikcharisqa kanankukama. Kay willakuypa ñawpaqenpi fanaticismoqa chinkarqan, paqarin inti llusqisiñanpaq ñawpaq chiri rit'i hina. Ñiñkunapa rikurqanku iskayrayasqankuta, chinkachisqa sasachakuyninkutapas; suyaywan kallpawanmi sonqonkuta kawsarichirqan. Llamk'ayqa mana kasqachu chay mana allin extremos nisqakunawan, mayqenchus sapa kuti rikurimun runakuna kusiqa ch'awaypi, Diospa siminpa hinallataq Espiritunpa kamachiynin mana kasqanrayku. Chayqa kasqa karqan ñawpaq Israel llaqtapi tarikusan pacha hina, pisiyman urmay, Señorman kutirikuy pacha, mayqen pachakunachus sirviqnin kunapa yuyaychakuq willakuyninkuta qatiq. Apamurqanmi ima señalkunatachus tukuy pacha Diospa ruwasqanta reqsisichin. Manam achka kusi sonqoyoq kasqachu, aswanqa ukhu sonqo qhawaymi, huchapa confesiónninmi, kay pachata saqeymi karqan. Señorta tinkunaykupaq wakichikuyqa nanaywan waqay alma-kunapa llakikuy apaqninmi karqan. Karqanmi mana sayk'ukuq mañakuy, hinallataq mana imatapas waqaychaspa Diosman tukuy sonqowan sapaqchasqa kay.” The Great Controversy, 400.

Pawqar raymikuna hunt'akusqaku chay santu semanapi, hinasapas ñawpaq utaq alfa paraqa chaypi ichaqmi Pentecostés p'itaykunapi puredasqa karqan, chayna rikuchispa qhipa paraq urmamuynta otoño raymikunapi. Chay pawqar raymikuna qhawachisqa kachkan Levitico 23 nisqapi, hukmanta iskay chunka iskayniyuq versículokama. Otoño raymikunaqa kachkan versículo 23-manta 44-kama. 2300 wata chayasunki 1844 watakama. Iskay chunka iskayniyuq versículo pawqar raymikunapq, hinaspa iskay chunka iskayniyuq versículo otoño raymikunapq. Iskay huñu iskay chunka iskayniyuq, iskay chunka kinsayuy capítulo ukhupi.

Qhipukunapa Rayminqa willakuy karqa chunka p'unchawpi taripay kananmanta, hinaspa Karpakunapa Rayminqa kusikuyta raymichiy karqa Huchakunamanta Pampachakuy Punchawpi pampachakusqa huchakunamanta. Samana p'unchawpas, raymimanta qhipa pusaqnuyuq p'unchawpas, kay pachapa waranqa watayuy samana samakuyninta sut'inchanku.

Ichaqa munasqaykuna, ama kay huk imata mana yachaychu: Señorpaqqa huk p'unchaw waranqa watakunahinam, waranqa watakunañataq huk p'unchawhinam. 2 Pedro 3:8.

Ñawpaq angelqa willakurqan taripay kichasqa kasqanta, hinallataq chay proféticopaq nivelpi, 1798 watapi, mayqinchus Danielpa “pacha tukukuynin” karqan, trompetakunapa rayminpa hunt'akuyninmi; ichaqa 1840 wata, agosto killapa 11 p'unchayninpi, 1798 watamanta ñawpaq angelpa mana sellasqa willakuyninqa kallpachasqa karqan iskay kaq ay payakuy profeciapa hunt'akuyninwan. Islamqa trompetakunapa raymipa willakuyninmanta hukninmi, mayqinchus qayllamusaq taripay p'unchayta willan.

Rikuqkunaqpaq qhawayta munasqankumanqa, otoño p'unchay raymikuna, waqraq waqyachiy raymipas karpa raymipas, alfa omega raymikuna hina rikuchinku, chawpinpi taripaywan. Mana qispisqa kasqachu kay raymikuna Levítico iskay chunka kimsa nisqapi reqsichisqa kasqankuqa. Iskay chunka kimsay huchakuna pampachaypa unanchanmi. Mana qispisqa kasqachu ñawpaq raymi qanchis killaq ñawpaq p'unchayninpi kasqanpas, qhipa raymitaq iskay chunka iskayniyuq p'unchaypi tukukuq kasqanpas. Waqraq waqyachiy raymiqa hebreo simikuna alfabetoq ñawpaq qillqanmi, Huchakuna Pampachay P'unchawqa chawpi qillqanmi, karpa raymitaq hebreo simikuna alfabetoq iskay chunka iskayniyuq qillqanmi.

Leviticopi iskay chunka kimsayuy qapqinkuna, 23 manta 44 kama, iskay chunka iskayniyuq qapqinkunam, “chiqap kaypa marconnin” ukhupi churakusqa. Chawpipi kaq chunka kaq p'unchawqa huk pruebatam reqsichin, chunkaqa pruebap unanchan kasqanrayku; hinaspa Pampachakuy P'unchawpim chinkasqakunap hatarikuynin qillqasqa hinaspa allichasqa kachkan, chay hatarikuynintaq hebreo alfabetopa chunka kimsayuy kaq killqanwanmi rikuchisqa. Hebreo simipi “chiqaq kay” nisqapa chawpi killqanqa chunka kimsayuy kaqmi, hinaspa qanchis kaq killapi chunka kaq p'unchawwanmi tupachkan; señaltahinaqa hebreo alfabetopa hinaspa chay sapaq p'unchawpa profetico kayninkunatam apamun. Chunka yapasqa chunka kimsayuyqa iskay chunka kimsayuyqmi. Qanchis chunkaqa 10 kuti 7 yupaypa huñusqanmi, hinaspa qanchis kaq killapi chunka kaq p'unchawpas qanchis chuncamanmi tupun, chaymi prueba tukukuypa unanchan.

Chaymantataqmi Pedro hamuspa nirqan: Señor, ayka kutiqtaq wawqiy huchallikuymen ñuqapa contraypi, ñuqataq pampachayman? qanchis kutikama? Jesusmi nirqan: Manam qanman niykichu qanchis kutikama, aswanpas qanchis chunka kuti qanchiskama. Mateo 18:21, 22.

Tawa pachak isqun chunka watakuna ñawpaq Israelpaq rakisqa karqan. Chay watakuna iskay waranqa kimsa pachak watakunamanta rakisqa karqan, qanchis chunka semanakunahinataq rikuchisqa karqan; chayrayku Jesus reqsichin, kutiypaq tiempo puchukaynin tawa pachak isqun chunka kasqanta, chaymi Daniel isqon ñiqipi “qanchis chunka” semanakunawan rikuchisqa.

Qanchis chunka simanakuna churaska kachkan llaqtaykiman hinaspa santo llaqtaykiman, huchallikuyta tukucheqpaq, huchakunata tukupaq, mana allin ruwaymanta allinyachiyta ruwapuq, wiñaypaq chanin kayta yaykuchipa, rikuyta hinaspa willakuyta sellaypaq, hinaspa aswan Santo kaqta hawipa. Daniel 9:24.

“Quchusqa” nisqa hebreo simiqaqa kay versículollapi sapa kutillam Antiguo Testamento-pi rikurin, hinaspataq “nisqa, kamachisqa utaq decretosqa” nin. Chayqa mana kikinchi chay simiwan,

mayqinchus sapa kuti “quchusqa” nispa tikrasqa kaqwan, mayqinchus qallarín Abram ofrendakunata kuchusqanwan pacto-pa ñawpaq ruwanapi, Génesis quincepi. “Nisqa” karqa, “kamachisqa” karqa Israelqa tawa pachak isqon chunka watakunata pruebayuq pacha kanankupaq, hinaspataq Diospa pacton runakuna hina quchusqa kanankupaq. Iskay rikchaq “quchuykuna” kanku; hukninqa chay tiempota pruebayuq pacha hina rikuchin, mayqinchus “quchusqa” karqa ashwan hatun yupaymanta qanchis chunka yupaywan; hinaspataq Joelpa “musuq vinon” siminkumanta “quchusqa” kaptin, prueba pacha wisq’akun. Qanchis chunkaqa prueba pacha tukukuyninta rikuchin.

Pawqar raymikuna hap’inku kimsa patakunata hebreo simipi “chiqaq kay” nisqapa. Pawqar raymikuna qallarín Levítico 23:23 nisqapi, Pampachakuy P’unchaypa chawpi señalninmi chunka kaq p’unchay, chaymanta kinsa chunka kaq qillqa, iskaynin 23-man tupachisqa; Tabernáculos raymitaq tukukun iskay chunka iskayniyuq kaq p’unchaypi, hinaspataq huk hatun samana p’unchay raymipa qhepanta hamuq, pasajetaq tukukun 23:44 nisqapi.

Levítico nisqaqa ni Levítico sacerdociota. Pukllay p’unchaykuna primavera tiempomanta rikuchisqa kanku capítulo 23:1–22pi, chaymanta otoño tiempomanta p’unchaykunaqa rikuchisqa kanku 23:23–44pi. Primavera tiempomanta p’unchaykunaqa iskay chunka iskayniyuq versículokunawan rikuchisqa kanku, hebreo simikuna alfabetonqa iskay chunka iskayniyuq qillqakunayoqmi. Otoño tiempomanta p’unchaykunapas iskay chunka iskayniyuq versículokunapi churakusqa kanku. Trompetakunapa p’unchayninqa willakun juicio qayllamuyta Expiación P’unchaypi. Chaymantataq Tabernáculokunapa fiestanqa qanchis p’unchaykunata unayachkan, chayqa tukukun qanchis kaq killapa iskay chunka iskayniyuq p’unchayninpi. Qanchis p’unchaykunamanta ñawpaq kaqqa ceremonial sábado karqa, hinaq pusaq kaq p’unchaypas, mayqinchus karqa qanchis p’unchayniyuq fiestapa qhepan p’unchaynin. Ñawpaq p’unchaywan pusaq kaq p’unchaywanmi pusaq kaq p’unchayta señal kananpaq ruwanku, mayqinchus qanchismanta kaq pusaq kasqanta rikuchin.

Rimaychis Israelpa churinkunaman, nispa: Kay qanchis kaq killapa chunka pichqa ñiqin p’unchayninpi kanqa Señorpaq karpakunapa raymin qanchis p’unchaykama. Ñawpaq kaq p’unchaypi kanqa huk santu tantanakuy: chaypiqa ama ima kamachisqa llank’ayninta rurankichischu. Qanchis p’unchaykama Señorpaq ninawan haywasqa ofrendata haywankichis: pusaj kaq p’unchaypitaq qankunapaq kanqa huk santu tantanakuy; hinaspataq Señorpaq ninawan haywasqa ofrendata haywankichis: chayqa hatun huñunakuymín; chaypitaq ama ima kamachisqa llank’ayninta rurankichischu. ... Chaymanta, qanchis kaq killapa chunka pichqa ñiqin p’unchayninpi, allpapa rurunmanta pallayta tukuspaykichis, qanchis p’unchay Señorpaq raymita rurankichis: ñawpaq kaq p’unchayqa samana p’unchay kanqa, pusaj kaq p’unchaypas samana p’unchay kanqa. Leviticus 23:34–36, 39.

Pusaq p’unchayniyuq ceremonia samana p’unchayqa, waranqa watakunaq samananmi rikuchin, chaymi Tabernáculos Raymimanta qhipaman hamun. Ñawpaq Israel llaqtapa tawa chunka watakunata ch’in pampa purisqanta yuyarinapaqmi Tabernáculos Raymi p’unchaykunapi chukllakunapi kawsayqa, hinaspapas manam qhepa paraqta taqyasqa urmayllatachu rikuchin, aswanpas Jacobpa ñak’ariynin pacha, maypachachus angelkunaqa Diospa cheqaqnin kasuqkunata

orqokunaman hinaspa urqokunaman pusan hinaspa waqaychanapaq.

“Llakikuy p’unchaykunapi, llapanchiksi llaqtakunamanta hinaspa ayllukunamantapas ayqekurqaniku; ichaqa mana allinkuna qatikachkarqanku, paykunaqa santokunapa wasinkunaman espadawan yaykurqanku. Espadata oqarirqanku wañuchiya munaspa, ichaqa chay espada p’akirquqan, hinaspa urmaykurqan ichhu hina mana kallpayuq. Chaymantam llapanchik tutapipas p’unchaypipas qespichisqa kaymanta waqyarqaniku, hinaspa chay waqyayqa Diospa ñawpaqenman wicharirqan. Inti llusqsimurqan, killapas sayasqa qheparqan. Mayukunapas mana purirqankuchu. Tutayasqa llumpay phuyukunam hatarirqanku, hinaspa hukninwan huknin tinkuspa tupanakurqanku. Ichaqa huk sut’i chiqanmi karqan, takyasqa k’anchay yupaychayninwan hunt’a; chaymanta Diospa voznin llusqsirqan achka unu hina, hanaq pachatawan kay pachatawan chukchichispa. Cielopas kicharikurqan hinaspa wisq’akurikurqan, llumpay kuyurikuypi kaspas. Orqokunapas wayra ukupi soqosa qachu hina kuyurirqanku, hinaspa lliki rumikunata muyuriqninman wijch’urqanku. Qochapas manka hina t’oqorirqan, hinaspa hallp’aman rumikunata wijch’umurqan. Hinaspa Dios Jesús hamunampaq p’unchayninta hinaspa horanta rimarispas, wiñay tratota llaqtanman entregaspa, huk rimayllata rimarqan, chaymanta samayk’urqan, simikuna kay pachapi muyurishaqtin. Diospa Israelninqa ñawinkunata hanaqman churarispa sayarqanku, uyarispas chay simikunata Jehovápa siminmanta llusqsimuspa kay pachapi muyurishaqta, sinchi illapa qapariynin hina. Manchay hatun solemnidadmi karqan. Sapa rimaypa tukukuyninpi, santokuna qaparirqanku: ¡Gloria! ¡Aleluya! Uyakunapas Diospa k’anchayninwan k’ancharirqan; hinaspa k’ancharirqanku chay k’anchaywan, imaynatachus Moisespa uyank’a Sinaímanta uraykamuspa k’ancharqan hinata. Mana allinkunaqa mana atirqankuchu paykunata qhawariyta chay k’anchayrayku. Hinaspa mana tukukuq saminchasqa rimarisqa kaptin, Diosta yupaychaspa Samana p’unchayninta ch’uya waqaychaqkunapaq, hatun atipay qapariymi karqan Bestiapa contranpi hinaspa paypa Imagen contranpipas.”

Chaymantaqa qallarikurqan jubileo, maypachachus hallp’a samanan karqa. Review and Herald, July 21, 1851.

Jesús kutimun, hallp’ataqmi samarin waranqa watakuna, hallp’apa qanchis wata samana hina unanchasqa kachkaptin, hinaspa jubileo nisqa hina. Kimsa kaq versículopi, Levítico iskay chunka kimsayoqpi, runapaq qanchis p’unchaw samanaqa reqsichisqa kachkan kay capítulo qallariynin hina, chay capítuloqa tukukun pusaq kaqwan, chayqa qanchismantam, hinaspa hallp’apa qanchis wata samananta rikuchin.

Hinaspataqmi Moisésman, nispas: Rimay Israelpa churinkunaman, hinaspa niy paykunata: Señorpa raymikunamanta, mayqentachus qankuna willakunkichik ch’uya huñunakuykuna kananpaq, chaykunam ñoqaqa raymiykuna. Soqta p’unchawmi llamk’anakuy ruwasqa kanqa; ichaqa qanchis kaq p’unchawqa samaypa sábado, ch’uya huñunakuy; mana ima llamk’anatapas chaypi ruwankichikchu: tukuy qankuna tiyakusqaykichikpi Señorpa sábadonmi. Levítico 23:1–3.

Iskay chunka kinsa kaq kapitulumanta alfaqa qanchis p’unchaw samana p’unchawmi; omegañataq kay kapitulumantaqa waranqa wata kay pacha ch’usqa kasqanmi, chaytaq rikuchisqa karqan allpapaq qanchis wata samana wan jubileowan. Kay kapitulumanta alfaqa pawqar raymikunami,

qanchis p'unchaw samana p'unchawmanta qallarispa iskay chunka iskayniyuq versokama tukukuq; omegañataq kapitulumantaqa tukukun qanchis kaq killapa iskay chunka iskayniyuq p'unchawninpi, hinaspan qatinqinpi kachkan pusay kaq p'unchaw samana raymi, mayqinchus allpapa qanchis wata samananta rikuchiq.

Hukmukuna huk iskay chunka iskayniyuqkama rikuchin Cristoq llamkayninta Hanaq Pacha Hatun Sacerdote hina santu cheqepi; chunka kimsayoqmantaraq tawa chunka tawayuqkama rikuchin paypa llamkayninta Aswan Santu Cheqepi. Levíticoqa sacerdotekunapa unanchaqninmi, hinaspan Cristoq Hatun Sacerdote hina ministerionninta rikuchin. Qanchis p'unchawniyuq sábaduq alfa nisqa ch'inmi kamariymanta qhepaman mast'arin, hinaspa qanchis wata niyuq sábaduq omega nisqaq musuqmanta ruwasqa Kay Pachakama chayan. Levítico iskay chunka kimsayoqqa historiapi mast'arin kamariymanta musuqmanta kamariykama.

Kusikuy utaq p'enqakuy profétic willakuymantaqa huk unancha kanku, chawpi tuta qapariypa willakuyniyuqkunata otaq llullachiqa apaqkunata reqsichinapaq. Kay chiqaq yachachiy willakuymanta yapasqa mana kanankamaqa, p'enqakuymanta pushaq sasachakuyqa mana rikuykuchkanchu. Cheqaq aceiteyuqkunata, kay nisqata mana qispinqachu. Kusikuyqa rikuchisqa kashan huchankumanta qispichisqa runakunapi; paykunataq karpa raymita kusiqaqalla raymichkanku hina rikuchisqa kashanku.

Hinaspanmi Rimasqaqa aychaman tukuspa noqanchis ukhupi tiyarqan, (hinaspanmi paypa k'anchayninta rikurqanchis, Taytapa sapan churinpa k'anchaynin hina,) khuyapaywan cheqaq kaywan hunt'asqa. Juan 1:14.

Griego simipi “dwelt” nisqa tikrasqa simiqa “tabernacular” ninmi. Jesúsqa aychaman tukuspa ñuqanchikwan tabernacularku. Payqa runa kayninchikta hap'irqan, tabernáculo-nchikta, carpa-nchikta, toldo-nchikta, aycha-nchikta. Pedroqa kayhinata nirqan:

Arí, allintam yuyarini kayta allin kasqanta, kay karpa ukhupi kashaspaymi, qankunata yuyarichispa rikch'arichiy; yachasqayrayku pisi tiempollapim kay karpayta saqenay kashan, imaynatachus Señorninchis Jesucristo qawachiwasharqa chayhinata. 2 Pedro 1:13, 14.

Pabloqa kay hinataq rimarirqan:

Imarayku yachanchis kay allpapi kaq kay karpa wasinchis urmakunman chayqa, Diosmanta huq ruwasqa wasi kasqanta, mana makikunahuan ruwasqa wasita, hanaq pachapi wiñaypaq kaqta. Kaypiqa anchata munaspaq nanaywan waqllinchis, hanaq pachamanta kaq wasinchiswan p'achallikunanchista munaspa. Sichus p'achallisqa kaspaqa, mana q'ala tarisqa kananchispaqmi. Kay karpapi kaq ñuqanchikqa llasaq apasqa kaspanchikmi nanaywan waqllinchis; manam q'alayachisqa kayta munanchikchu, aswanqa p'achalliykusqata, wañuq kayqa kawsaywan millp'urisqa kananpaq. 2 Corintios 5:1–4.

Karpa Suyukunapa Rayminqa pachak tawa chunka tawa waranqa sellasqakunata rikch'achin, chayqa tukukun hanaq p'unchawpa ventanakuna kicharisqaña kaptin. Pachak tawa chunka tawa waranqapa huchankuna anchuchisqa kaptinmi, Santo Espirituqa mana tupuyniyuqta ichaqa junt'achkanqa atipaq iglesiapi. Juiciuqa tukusqa pachak tawa chunka tawa waranqapaq, hinaspa

sellasqa kaqkuna llusqinqaku Santo Espiritupa kallpawan kimsak ñiqin angilpa hatun waqyayninta willakuyta, imaynachus Karpa Suyukunapa Raymiwan rikch'achisqa kasqan hina.

Ñuqanchikpa cuerponqa huk templom, hinallataq huk karpam, chaymi tabernáculos. Jerusalénman tantakuspa tabernáculos raymita ruranankupaq hamuqkunaqa kusikuywanmi raymichkarqanku huchankukuna pichasqa chinkachisqa kasqanmanta. Moisesmi churakurqan tabernáculota ch'in pampa puriypi sayarichinampaq, hinaspataq tukukuypi tabernáculos raymiqa ch'in pampa puriypi chukllakunapi tiyaspa raymichikurqan, imaraykuchus Jesusqa sapa kuti qallariyta tukukuyninwanmi rikuchin.

Chayrayku, allinlla kashaq wawqikuna, hanaq kay qayasqapi rakisqakuna, yuyaychaychis imaynataq ñawpaq kachamusqa Hinantinqa Kurataqmi ñuqanchik iñiy confesayniykupa, Cristo Jesús; payqa churasqanman cheqaq karqa, hinallataq Moisespas tukuy wasinpi cheqaq kasqan hina. Kay runaqa Moisesmanta aswan hatun yupaychasqa kanampaq yupaychasqa karqa, imaraykuchus wasita ruwaqqa wasimanta aswan hatun yupayniyuqmi. Sapa wasipas huk runallawanmi ruwasqa; ichaqa tukuy imatapas ruwaqqa Diosmi. Moisesqa cheqaqmi karqa tukuy wasinpi, huk kamachikusqa hina, qhipaman rimakunankupaq kaqkunamanta huk willakuypaq; ichaqa Cristoqa Churi hina kikinpa wasin patapi. Chay wasinqa ñuqanchikmi kanchik, sichus kallpanchasqa atiyta, suyakuyninchikpi kusikuytawan tukukunankama mana kuyuchispa hapipakunchik chayqa. Hebreos 3:1–6.

Moisésqa Diospa chayllapi allin simi kasma llamk'achisqan kamachisqan yanapaqmi karqa tabernáculo templota sayarichinampaq, ichaqa Cristoqa Hatun Sacerdote hina, Apostol hinapas, sirviente Moisesmanta aswan hatun yupaychasqa kachkan. Sapa wasi, Moisespa tabernáculo templonmanta qallarispas, Salomonpa templonman, Herodespa tawa chunka suqta watapi musuqman allichasqa templonkama, runapa templon 46 cromosomayuq, hinallataq 1798 watamanta 1844 watakama Millerita templopas, llapallan Diospa rurasqanmi karqan. Templokunapa imaymana rikurimuyninkunapa profético siq'inpi, Edén huertapi qallariq, huch'amanta qhipaman huertapa punkunpi, unu lloqsisqamanta qhipaman altar-kunapi Moiseskama, kimsa hatun umalliq señal-kunaqa kaykuna kanku: Moisés, Cristo, hinallataq pachak tawa chunka tawa waranqa.

Moiséswan Cristopi ñawpa Israelpa alfa nitaq omeganta rikuchkanku, iskayninkutaq runakayninta hinallataq Dios kayninta huñusqata rikuchkanku, chaytataq pachak tawa chunka tawa waranqakunapas rikuchkanku. Kimsa kaq angelpa chayamunankama, Apocalipsis chunka hukniyuq capítulo, Juanman nisqa kachkan templota tupunampaq, chay kikin angelpa chayamunankamantaq 9/11-pi, Juanman yapamanta nisqa kachkan templota tupunampaq. Iskay casospi, payman nisqa kachkan 1.260 punchawkunaq patiota saqenampaq. 2023 watapi, chay kikin angel hamurqa, kunanqa Diospa llaqtan waqyachisqa kachkan templota tupunampaq. Chay 1.260 punchawkuna, utaq kimsa punchaw chaymanta kuskan, 2023 watapi tukukurqan, chay pacha qallarimuspa domingo kamachiy manaraq chayamunankama temploqa hatarichisqa kanan. 2024 wataqa cimientos churayta señalarqan, chay watataq hatarirqan mana kasukuy huk huñu hina rikurimuqta, mayqinkunaq “pisipaq kaqkunaq punchawninta pisicharqanku,” Millerpa chay rikch'aynin reqsisqanta contra protestaspa, mayqan símboloq visionta sayachin.

Chaymantaqa Señorpa siminqa ñoqaman hamurqan, nispa: “Zorobabelpa makinkuna kay wasipa cimentonta churarqan; paypa kikin makinkunan tukuchinqa; chaymi yachankichis Señor de los ejércitospas ñoqata qankunaman cachamusqanta. Pitaq pisicharqan huch’uy kaqkunapa p’unchayninta? Paykunan kusikunku, hinaspan qhawankunku plomadata Zorobabelpa makinpi, chay qanchiswan kуска; chaykunaqa Señorpa ñawinkunan, maypipas muyuriq, llapa kay pachata qhawariq.” Zacarías 4:8–10.

Millerpa rikuchisqanta mana chaskiy, kaytaq Roma llaqtam musquykunata sayachin nisqanta, chayqa cimentokunata mana chaskiy, hinallataq “aslla imakunapa p’unchayninta pisipaq qhawaymi.” Millerita kuyuyqa ñawpaq ángelpa iskay kaq ángelpa ima alpha kuyuy karqan; huk pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa kuyuytaq kinsa kaq ángelpa omega kuyuymin. Chayqa alpha-manta iskay chunka iskay kuti aswan kallpasapam. Kay willakuq yuyaypiqa, Millerita kuyuyqa cimentonkunaqa “aslla imakunapa p’unchayninmi.” Habacucpa iskay tablankunapi rikuchisqa mayqin cimentomanta cheqaq yachachiyta pisipaq qhawayqa, wañuymanni apawan; imaraykuchus Daniel chunka hukniyuq t’aqapi chunka tawa kaq versículopi sayachisqa musquyqa, chayllataqmi Salomón riqsichirqan.

Maypichus mana rikch’aynin kashan chaypi, runakuna chinkapunku; ichaqa leyta waqaychaqqa kusiqaqmi. Proverbios 29:18.

Punta rikuyninga admiraypaqmi, imaraykuchus reqsichin sayaq muyu rumiqa punta coronapa ruminqa kasqantapas, ichaqa iskay chunka iskay kutikama aswan kallpayuq. 2024 watapi alfa cimientopi pruebanqa hawapi yuyayman hina sellokuy willakuymi karqan, 2026 watapi omega temploqa pruebanqa ukhupi espiyutaymanta sellokuy willakuymi. Hukninmi bestiapa imagenninta, marcantawan reqsichin; hukñataq Diospa imagenninta, marcantawan. Chay omega ukhupi pruebaqa Millerpa musquyninpi iskay señalkunawanmi rikuchisqa, chaykunaqa qhipa punchawkuna imamanta pasakusqanpa contexto ninpi sut’inchasqa kanan. ¿Imataq qolqa wasiqa? ¿Imataq aychaqa?

Kaykun rimanapi qillqapiqa kaykunataqa qatiqkusunmi.

Jesúsqa tiemponpi huk judío casarakuy kimsa hatun mārhalapi ruwasqa karqan, achka kuti killakunata utaq huk watata mast’arikuspa. Ñawpaq kaq pasokqa karqan kamachiywan casarakuy, “compromiso” sutiyuq, chaypim casarakuyqa kamachiywan sayachisqa kashan, ichaqa noviaqwan novioqa sapaqllamraq qhepakunku, chaykamataq novioqa taytanpa wasinman kutirirqan novianpaq huk lugar waqaychananpaq wakichinampaq. Chayraykum María, Josípa warmin, warmin nisqa karqan, manaraq kуска tiyaspa. Kay pacha unaypi mana cheqaq kayqa waqlliy hucham hina qhawasqa karqan.

Suyay pacha mana yachasqa karqanmi, hinaspapas p’unchaykuna, semanakuna utaq killakuna kananman karqan. Kay mana yachasqa kayqa parábola nisqa ukhupi huk ancha esencial elementonmi. Taytaqa huk watakama suyanman karqan, kasarakuypaq akllasqa warmipa celibacianta cheqaqchaypaq. Qhari kasaraq mana willarqanchu kutimunampaq p’unchayta nitaq horata, imaraykuchus taytanpa munayninmi karqan hayk’aq kasqanta akllananpaq; chayrayku warmiqa yacharqan kasarakuy hamusqanta—ichaqa mana hayk’aq kasqanta. Kay mana yachasqa

kayqa yuyaychasqa karqanmi, hinaspa tayta mana kamachisqankama qhari kasaraq rinanpaq hinaspa warminta apamunanpaq, llapa ima chaypi kasqaqa unayasqa karqan.

Taytan nin “riy, kasarakusqayki warmiykita apamuy” nisqanpi, qhari kasaraq hamuqmi tutapi shamunman karqa, masinkunawan kуска, qaparispa hinaspa waqra-ta pukunakuspataq. Chayqa sapa kuti tutapin karqa, p’unchay ruphaypi karu puriyta mana ruwanankupaq, Israel suyupi p’unchay ruphayqa sinchi ñak’arichiq kasqanrayku. K’anchakuna hinaspa aceite-ta apayqa munakusqa karqa, imaraykuchus mana calle-k’anchakuna karqachu, hinaspa chay qatiq puriyqa achka horas unayaymanmi chayanman karqa. Ñawpa hebreo runakunapa kasarakuykunapi chiqap ritual nisqa rimay, chay qatiq puriykunapi willakusqa karqa: “Qhawariychis, kasaraq hamuqmi shamushan!”

Yachachikuypi ñawinchakuna (kasarakuy warmi yanapakunaqa) mana ima ñawpaq warmikunañachu karqaku, aswanpas kasaraq warmipa yanapaqninmi karqaku, paywan kуска suyakuspa, puriyma yaykunankupaq suyachisqa, hinaspa mayqin horaspas wakichisqa kayta kamachisqa, sapankankutaq kikinankupaq aswanta apamunayuq karqaku qhantikunata ruphachispa qhari kasaraq wasinman ñanta achikyachinankupaq. Qhantikunata utqayllamanta rupharqaku, chayrayku aswanta aswanta apanankuqa munasqa karqa, sapaq ñan karqaqtin. Mana karqachu chay aswanta llapanwan rakinakuyqa.

Ñawpaq pacha purichiykunapi, kasarakuykunapipas qhipayqa allin kaqmi karqa, hinaspa mana sasachakuymi karqa kawsay yachayninkupi. Qhipaykunaqa suyakuqmi karqan, puñuypas kaqla karqan. Sapanchaqa manam puñuypichu kachkan, aswanpas wakichikuypi, manam rikch’ariypichu. Mana yuyayniyuq sipaskunaqa manam qhipaypaq wakichikurqakuchu, yuyaysapa sipaskuna hina. Llapa runakunam puñunman karqan, imaraykuchus kamachiywan sirvinakuyman kasarasqankama pachaqa huk watakama chayanman karqan.

Maypachaqmi ayllupi kasqanman chayaspa, kasarasqa mikuy raymi qallarikurqan, punkutaq wiñaypaq wisq’asqa karqan, qhipata chayaqkunataq manam yaykuchisqachu karqan. Kayqa manam sinchi sonqo kaychu karqan—ruwaykuna hina karqan, imaraykuchus pipas punkuta qhipamanta wisq’asqa kashaqtin takaqqa, manam chay puriy ukhupi kaqchu kasqanrayku.

Jesúsqa manam imágenkunata musuqmanta rurasharqanchu, hinaspapas kay parábolapaqqa manam mayqin sut’i qhawachiytapas qorqanchu, imaynachus achka kuti rurarqan hina. Manam sut’inchayta qoyta munarqanchu, imaraykuchus kay llapa kawsay-saphi yachaykunataqa uyariqninkuna allinta entienderqanku. Jesúsqa chiqap, literal llaqtayoq inti lloq’e lado oriental kasarakuyta reqsichirqan, manam aswan mana chiqap yuyaychasqa abstracciónchu.

Chay sut’ikunakqa hunt’asqapuni qhawarisqa kachkan hebreo testimoniomanta, hinallataq romano hinaspa griego pacha historiador-kunamanta.

La Mishná (siglo II d. C., pero preservando costumbres del Templo anteriores al año 70 d. C.)

Talmudqa (qhipaman huñusqa, ichaqa ñawpaq ruwanakunata citaq)

Josefo (ñawpaq kaq hukñiqin pachak watapi judío historiador)

Liturgia nupcial rabínica hinaspa kamachiy simi rimanakuykunapas

Judeapi Greco-Roman qhawariqninkuna

Josefoqa mana huk “kasarakuy kamachiy p’anqa” sut’ita qunchu, ichaqa paypa yuyarisqan kamachiywan kawsaymanta detallekunaqa Mishnah/Talmud nisqapi willakusqanwan hinallataq tupan. Mishnahmi hatun qullqi pukyuqa.

Kay rikch’ayninqa ancha sinchita urmaqta hap’irqan huk ñawpaq pachakwatriayuq judío uyarikuqpaq, imaraykuchus Mateo 25-pi mana imapas sut’inchayta munarqanchu. Chawpi tuta chayamuq kaqqa umallaña karqan, mechakunapas asweitipas rikch’arisqa munasqa kaqkuna karqan, hinallataq kamachisqa kasarakuypaq rimanakuymanta chawpi tuta puriykama suyasqa unaychaypas suyasqa kaqmi karqan, wisq’asqa punkupas kaqmanta ruwanakuy hina karqan. Hark’asqa vírgenkunaqa p’enqakusqa karqanku, hinaspa Jesúsqa pacha judío uyariqkunapaqqa, mana yuyayniyuq vírgenpa p’enqakuyninqa lliwpi chaninnaq karqan. Rituta allinta yachaspa, Jesúsqa uyariqkunaqa mana ima llakiytapas rikhurqankuchu mana yuyayniyuq vírgenkunapaq, imaraykuchus llapa runa yacharqan allichakuyqa mana qhespichiy atisqa kamachiynin kasqanta mayqin vírgenpas chay puriymán waqyasqa kaqpaq. Kay chiqaqkunaqa judío uyariqkunapaq ancha sut’i karqan, chayrayku Jesúsqa mana hayk’aqpas kay rikch’ayninmanta ima sut’inchaytapas qoyta munarqanchu.